

Батушкін В. В., д-р мед. наук, проф., завідувач кафедри внутрішніх та професійних хвороб, завідувач кардіологічного відділення для хворих з інфарктом міокарда з блоком кардіореанімації

Київський медичний університет, м. Київ, Україна

Київська міська клінічна лікарня № 5, м. Київ, Україна

Співвідношення духовного і тілесного з точки зору сучасної науки (філософії)

Відповідь на запитання, що таке смерть, неоднозначна. Ейнштейн А. після смерті свого близького цюрихського друга записав у своєму щоденнику: «Смерть для нас, фізиків, нічого не означає. Ти пішов першим, я піду за тобою. Минуле, сьогодення і майбутнє – це нав'язлива ілюзія». Існують різноманітні тлумачення поняття «смерті», що можна пояснити різними щаблями інтелектуального, духовного та філософського розвитку кожної людини, можливістю усвідомлювати доступну для них інформацію, яка певною мірою розраджує їх.

Спочатку людина, яка понесла тяжку втрату, відповідно до своєї релігії, визнає, що померлий потрапив у рай чи пекло, потім проводить погребельний ритуал – ховає або спалює небіжчика, молиться. А з часом позбувається спогадів, життя продовжується, народжуються діти. Це нормальний процес, який підтримує чисельність населення, людську біомасу. До речі, в понятті «біомаса» немає нічого поганого – з неї виростає все хороше і цінне. Релігійний інститут корисний, оскільки він допомагає тим, хто залишився в живих, пережити горе, а тим, хто пішов, – здійснити перехід.

На більш високому ступені поняття людина може усвідомлювати, що смерть – це просто звільнення від тіла і перехід в інший вимір. Причому цих вимірів може бути багато, і вони не є ні раєм, ні пеклом. Так вийшло, що нині фізики-теоретики стали ближче до розуміння цих питань, ніж духовні діячі. Усе менше місця залишається для філософії і все більше – для наукових досліджень. На сьогодні доведено, що лише 4 % людства генетично схильні до духовності, 16 % – до бізнесу і систематичної праці. Але крім вроджених схильностей у нас закладено потяг до багатовимірного розвитку в різних напрямках. Біле Світло смерті, яке ми всі рано чи пізно побачимо, називають реліктовою енергією Всесвіту, яка існувала до всього. Це поняття є загальним і для квантової фізики, і для всіх релігійних учень, включаючи християнство. І науковці, і релігійні діячі погоджуються, що світло – це основа

всього, чиста енергія, що якимось чином перетворилася на матеріальний світ. Вона – у всьому. І в нас – теж.

«Ніколи не потрібно говорити вмираючим людям, що вони помруть. І ніколи нікого не треба обманювати обіцянкою продовження чийогось життя». Наш колега, ризький реаніматолог Петеріс Клява намагається дуже коротко посвятити людину в істину: «Смерті немає. Ти йдеш з тіла і переходиш в інший стан». І людина повинна отримувати від лікаря підтвердження свого відчуття того, що вона буде існувати і далі, але тільки по-іншому.

Професор Стюарт Хаммерофф, анестезіолог і психолог з Університету Аризони, і його колега з Оксфорда сер Роджер Пенроуз створили квантову теорію свідомості. Вони вважають, що людський мозок – це квантовий комп'ютер, свідомість – його програмне забезпечення, яке надходить ззовні, із Всесвіту, а душа – інформація, накопичена на квантовому рівні. Подібна точка зору висловлювалася давно, але вчені підвели під неї цілком наукову базу: носії свідомості, тобто інформації, розташовані всередині нейронів – мільярди білкових мікротрубочок (microtubules), яким раніше відводили скромну роль арматури і транспортних внутрішньоклітинних каналів. Квантова інформація в них накопичується і не може бути знищена навіть після смерті тіла. Після того як тіло гине, вона зливається зі Всесвітом та існує нескінченно довго. Професор Стюарт Хаммерофф називає цю інформацію «душею».

Уявіть собі, що людина взагалі не може померти повністю. У процесі смерті зникає тільки її матеріальне виявлення. Ми втрачаємо фізичне тіло, але те, чим ми є, – особистість – залишається. Наша енергетична суть, яка сприймає всі явища і реагує на них, живе далі, не обмежена ні простором, ні часом. Вона подорожує іншими світами і зливається з Богом. Усім нам треба знати, що смерть людини – довгий і складний процес, а не миттєвий акт: була людина, і немає її більше!

Існує інформація, що ембріон всередині мами потрібно виховувати, оточувати любов'ю, давати слухати хорошу музику, добрі слова, пісні. І тоді він народиться здоровою і доброю людиною.

Вмираючу душу теж треба плекати, оточувати турботою, увагою, без стогонів і криків. Адже на неї чекає довгий шлях і повторне народження в іншому тілі.

Крики нещасних і неосвічених родичів у момент, коли душа переміщається в духовний вимір, порушують процес. Момент переходу сповнений благодаті, він має відбуватися в тиші, в умовах світлої, піднесеної печалі. Інакше людина, як вважають у деяких релігіях, залишиться в земній атмосфері, як привид, і чіплятиметься за свій будинок або родичів. З іншого боку, молитва – заклик про допомогу до того, хто має переходити з фізичного тіла в духовне – до Бога

будь-якої релігії – найкраща допомога вмираючому. Молитва повинна бути тривалою, аж до сорокового дня, коли розщеплюється те ефірне тіло, в якому на нашому рівні жила душа, й остання повністю переходить в інший вимір. Стан повної гармонії душі тісно пов'язаний з поняттям «щастя».

В одному з останніх інтерв'ю видатного артиста Юрія Нікуліна на запитання, що таке щастя, він відповів: «Це дуже просто. Я вранці встаю. Ми з дружиною п'ємо каву. Снідаємо. І я йду на роботу в цирк». Довга пауза, і всі глядачі завмирають біля екранів телевізорів – що ж далі? Після паузи він продовжив: «Потім я працюю в цирку. Увечері повертаюся додому. Ми з дружиною вечеряємо. П'ємо чай. І я йду спати». Крапка. Все сприймається цілком, як є, без скарг, смутку або жалю. І серед буденної сірості такій людині відразу видно досконалість світобудови. Юрій Нікулін дає здійснитися всьому прекрасному, без розпачу, без поспіху, без зривів. Він уміє посміятися, показує нам глибоку радість буття. Вважають, що Бог-Дитя – це його образ. Його життя наштовхує на висновок, що треба просто жити, робити, що вмієш, і нехай навкруги все буде, як буде.

Щастя, на думку Нобелівського лауреата Альберта Швейцера, теолога і лікаря, – це короткий проблиск, коли розум спокійний, а духовний інтелект відчуває присутність вічної сили, на який відгукується саявом твій внутрішній світ. Скорочено – це гармонія внутрішнього і зовнішнього.

Східні мудреці стверджували, що в житті немає сенсу. Так само, який сенс у сні? Де ці люди, які жили до нас? Їх немає і ніколи не було! Ми з порожнечі прийшли, в неї і повернемося. Немає сенсу ні в чому, навіть у творчості. Саме буття понад усе, понад Баха і Моцарта. Треба просто жити. І робити, що вмієш. Треба пізнавати самого себе. Ці та інші аспекти розкриває цикл статей письменника і лікаря, відомого реабілітолога професора Ігора Степановича Флонта.

Якби я був Всемогутнім, стверджує професор Флонт, то зробив би так, щоб у світі не було болю і фізичних страждань. А з моральними муками типу «любить – не любить» людина вже якось зможе впоратися.